

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
مؤسسه آموزش و ترویج

ویژه مروجان مسئول پهنه های تولیدی

گزıla (Gisela)

پایه رویشی پاکوتاه گیلای و آلبالو

مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی خراسان رضوی

مقدمه

اغلب پایه‌های مورد استفاده برای درختان میوه در ایران، بذری هستند و درختان روی این پایه‌ها از نظر رشد رویشی، میزان عملکرد و مقاومت در برابر آفات و بیماری‌ها (به‌دلیل تأثیر متقابل پایه و پیوندک) یکسان نیستند؛ این امر باعث مشکلاتی همچون عمر کوتاه درختان و نایک‌نواختی رشد آن‌ها می‌شود و عملیات باغداری، داشت و برداشت را با مشکل مواجه می‌کند.

همچنین، عدم استفاده از پایه‌های رویشی و نهال سالم مناسب موجب می‌شود باغداران با توجه به هزینه زیادی که در نهاده‌ها، وقت و انرژی و... متقبل می‌شوند، سودآوری کافی را نداشته باشند. با توجه به خصوصیات مطلوب متعدد، سازگاری با بیش تر ارقام گیلاس و آلبالو و انطباق با شرایط آب‌وهوایی ایران به معرفی پایه گزیلا پرداخته می‌شود.

مزایای استفاده از پایه‌های رویشی در احداث باغ‌های میوه

در حال حاضر، استفاده از پایه‌های رویشی در احداث باغ‌های میوه دنیا به دلیل مزایای آن‌ها به شدت در حال توسعه است. به شرط انتخاب صحیح و استفاده از این پایه‌ها می‌توان به مزایای زیر دست یافت:

- احداث باغ‌های میوه مدرن و متراکم؛
- همگن بودن باغ و سهولت در انجام عملیات داشت و برداشت؛
- افزایش بهره‌وری مصرف آب و کاهش هزینه‌های تولید میوه؛
- کاهش دوره نونهالی و عملکرد در هکتار بیشتر؛
- کاهش عادت سال‌آوری یا تناوب باردهی در باغ‌های میوه؛
- افزایش خصوصیات کیفی میوه مانند شکل، رنگ و

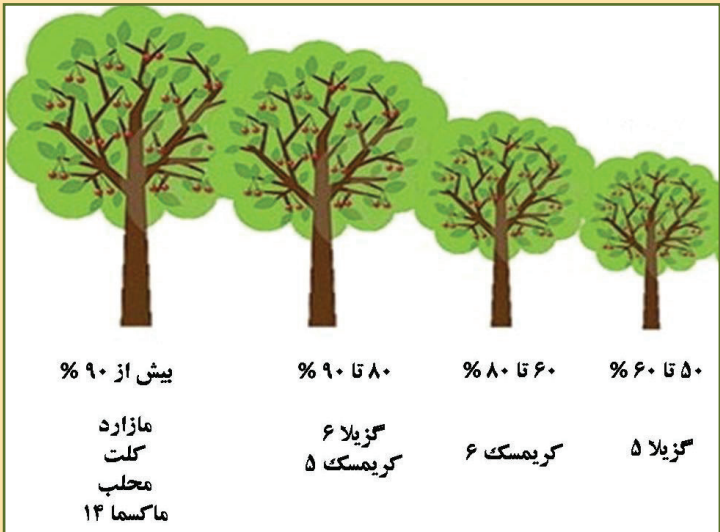

زمان رسیدن؛
- القاء مقاومت یا تحمل به شرایط نامساعد محیطی و
آفات و بیماری‌ها.

پایه گزیلا یا مجموعه گیزن

برای تکثیر گیلای، کاربرد پایه لازم و ضروری است، زیرا ارقام گیلای از طریق روش‌های مرسوم تکثیر رویشی قابل‌ازدیاد نیستند.

درختان گیلای پیوندشده روی پایه‌های استاندارد متعلق به گونه گیلای یا محلب، بسیار پررشد و قوی هستند و مدیریت چنین درختانی بسیار مشکل است. اطلاعات موجود نشان می‌دهد که درختان گیلای رشد یافته روی ریشه‌های خود، پررشد هستند و از لحاظ قدرت رشد مانند درختان پیوندشده روی پایه‌های استاندارد هستند (شکل ۱).

شکل ۱- مقایسه تعدادی از پایه‌های گیلای به لحاظ اندازه درخت

تاکنون در نقاط مختلف دنیا برای درختان گیلاس و آلبالو پایه‌های مختلفی معرفی شده‌اند که حاصل برنامه‌های اصلاحی یا گزینش در بین توده‌های بومی بوده‌اند. باتوجه به خصوصیات مطلوب متعدد، سازگاری با بیش تر ارقام گیلاس و آلبالو و انطباق با شرایط آب‌وهوایی ایران به معرفی پایه گزیلا پرداخته می‌شود (جدول ۱).

در طی سال‌های ۱۹۶۵ تا ۱۹۷۱ در دانشگاه گیزن آلمان به‌منظور دستیابی به پایه‌های پاکوتاه گیلاس، تلاقی‌های بین‌گونه‌ای زیادی انجام شد که این گروه از پایه‌ها، گزیلا نام گرفت. این پایه حاصل تلاقی آلبالو و یک گونه گیلاس است. بر اساس ارزیابی‌های انجام‌شده، چهار شماره گزیلا پنج تا هشت امیدبخش بودند و پایه‌های گزیلا پنج و شش مناسب هستند. به‌طور کلی، گزیلا با دامنه وسیعی از انواع خاک‌ها سازگاری دارد، به‌شرطی که خاک زهکشی شده باشد؛ همچنین نسبت به کلروز، شرایط غرقابی و آهک خاک مقاومت خوبی دارد.

این پایه در برابر ویروس‌های پاکوتاهی گیلاس و ویروس نکروزه‌شدن لکه حلقوی مقاوم است و باعث کنترل اندازه درخت و شاخه‌دهی با زاویه باز می‌شود و بدون پاجوش است.

گزیلا می‌تواند به‌خوبی در خاک مستقر شود، اما استفاده از قیم نیز برای آن توصیه می‌شود.

این پایه با شرایط اقلیمی سرد سازگاری دارد و به خشکی مقاوم است. پایه گزیلا موجب زودباردهی و محصول‌دهی بالا می‌شود و میوه باکیفیتی تولید می‌کند (شکل ۲). معمولاً از سال دوم به بعد باردهی درختان پیوندشده روی پایه گزیلا آغاز می‌شود. این پایه جزء پایه‌های پاکوتاه‌کننده است؛ به همین منظور، تعداد نهال کشت‌شده در واحد هکتار را افزایش

می‌دهد، عملکرد به‌طور چشمگیری بالا می‌رود و عملیات باغبانی را آسان‌تر می‌کند (شکل ۳).

شکل ۲- میزان گل‌دهی و تراکم درختان گیلاس پیوندشده روی پایه گزıla

شکل ۳- درخت گیلاس ۳ ساله، پیوندشده روی پایه گزıla ۶

نشر آموزش کشاورزی

عنوان: گزیلا (Gisela)، پایه رویشی پاکوتاه گیلاس و آلبالو
نویسندگان: ابراهیم گنجی‌مقدم، شادی عطار
مدیر داخلی: شیوا پارسانیک
ویراستاران ترویجی: آیدا شهریاری، نصیبه پورفاتح
ویراستار ادبی: محسن ربیعی
تهیه‌شده در: مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی خراسان
رضوی، دفتر شبکه دانش و رسانه‌های ترویجی
ناشر: نشر آموزش کشاورزی
شمارگان: ۲۵۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۷
قیمت: رایگان
مسئولیت درستی مطالب با نویسندگان است.

شماره ثبت در مرکز فن آوری اطلاعات و اطلاع رسانی کشاورزی ۵۴۹۵۶ به تاریخ ۹۷/۱۱/۱۰ است.

نشانی: تهران، بزرگراه شهید چمران، خیابان یمن، پلاک ۱ و ۲، معاونت ترویج،
صندوق پستی: ۱۱۱۳-۱۹۳۹۵، تلفکس: ۲۱-۲۲۴۱۳۹۲۳

جدول ۱- برخی از مشخصات تعدادی از پایه‌های مهم گیلاس

نام پایه	اندازه درخت (%)	زودرسی	سازگاری	پاجوش	استقرار
کلت (Colt)	۱۰۰	خیر	خوب	خیر	خوب
گزپلا ۵ (Gisela 5)	۵۰-۶۰	بله	نسبتاً خوب	خیر	خوب
گزپلا ۶ (Gisela 6)	۸۰-۹۰	بله	خوب	خیر	خوب
کریمسک ۵ (Krymsk 5)	۸۰-۹۰	بله	اطلاعات محدود	در حد متوسط	خوب
کریمسک ۶ (Krymsk 6)	۶۵-۷۰	بله	اطلاعات محدود	در حد متوسط	خوب
محابب (Mahaleb)	۹۰	خیر	نسبتاً خوب	خیر	خوب
ماکسما ۱۴ (Maxma 14)	۹۰-۱۰۰	بله	خوب	خیر	خوب
مازارد (Mazzard)	۱۰۰	خیر	خوب	کمی	خوب

گزیلا ۵ حدود ۵۰ تا ۶۰ درصد و گزیلا ۶ حدود ۸۰ تا ۹۰ درصد اندازه درخت بذری است؛ بنابراین گزیلا ۵ جهت احداث باغات متراکم مناسبتر است (شکل ۴).

شکل ۴- باغ متراکم گیلاس روی پایه گزیلا ۵

این پایه از طریق ریزازدیادی تکثیر می‌شود، اما می‌تواند توسط قلمه‌های علفی تحت سیستم مه‌افشانی نیز ازدیاد شود.

توصیه ترویجی

در حال حاضر، استفاده از دانه‌ها به دلیل تفرق صفات و دیرباردهی درختان منسوخ شده است، در نتیجه یکی از راه‌های مناسب برای احداث باغ، استفاده از پایه‌های رویشی گزینش شده و تکثیر آن در مقیاس وسیع با حفظ صفات ژنتیکی، بدون محدودیت فصل و زمان از طریق کشت بافت است که امکان تولید گیاهان عاری از بیماری را نیز فراهم می‌کند.

برای احداث باغ‌های جدید گیلاس و آلبالو می‌توان از پایه‌های تکثیر شده گزیلا استفاده کرد که سازگاری کامل با بیشتر ارقام گیلاس و آلبالو دارند و باعث افزایش کیفیت، زودباردهی و کنترل اندازه درخت می‌شوند و مقاومت خوبی به تنش‌های غیرزیستی دارند.